

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Формування професійно важливих якостей асистента вчителя в роботі з дітьми з
аутичними розладами

Виконала студентка групи СОм-2(1)
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Біла Дар'я Володимирівна
Керівник: Бессараб А. О.
Рецензент: Облес І. І.
Нормоконтроль _____ Анна КІРІЛЛОВА

Запоріжжя
2021 р.

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 46 с., 1 таблиця, 4 рис., 54 використаних джерела.

Об'єкт дослідження – професійно важливі якості асистента вчителя в роботі з дітьми з аутичними розладами.

Мета дослідження: визначити професійно важливі якості асистента вчителя в роботі з дітьми з аутичними розладами та обґрунтувати шляхи їх формування.

Методи дослідження: теоретичні, емпіричні, математико-статистичні.

Інклузивне навчання висуває певні вимоги до педагогів. Учитель має не лише надати всі умови для «включення» учня з ООП у навчальний та виховний процес загальноосвітньої школи, а й сам пристосуватися до взаємодії та командної роботи з іншими фахівцями. Педагогам необхідно навчитися відкрито сприймати нові ідеї, бачити необхідність змінюватися самому, уміти приймати відмінності та особливості інших людей.

Асистент учителя повинен здійснювати супровід дитини з ООП, але це не означає, що він має невідступно супроводжувати учня протягом усього періоду навчання в школі. Завдання інклузивної освіти – максимально підготувати дитину до самостійного (наскільки це можливо з огляду на її психофізичний стан) життя в суспільстві.

Для того, щоб навчально-виховного процес був результативний, необхідно враховувати індивідуальні можливості дитини. Використання сильних сторін дитини може суттєво поліпшити її життя в суспільстві.

ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ, АСИСТЕНТ УЧИТЕЛЯ, АУТИЧНІ РОЗЛАДИ.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Втілення ідеї інклюзивної освіти в життя, зміна освітнього процесу – складне завдання для тих, хто має безпосередній стосунок до цього процесу. Інклюзивне навчання висуває певні вимоги до педагогів, учитель має не лише надати всі умови для «включення» учня з ООП у навчальний та виховний процес загальноосвітньої школи, а й сам пристосуватися до командної співпраці з іншими фахівцями. Педагогам необхідно навчитися відкрито сприймати нові ідеї, бачити необхідність змінюватися самому, уміти приймати відмінності та особливості інших людей.

Будь-яка дитина, незважаючи на порушення психофізичного розвитку, має такі самі потреби, що й усі члени суспільства, повинна вести спосіб життя, максимально наблизений до нормального. Інклюзивне навчання має охоплювати всіх дітей, а не лише з особливими освітніми потребами. Педагогам потрібно говорити про універсальний дизайн в освіті, що саме вони створюють у цьому середовищі, щоб могли навчатися всі діти. Кожна дитина може скористатися тими методами, наочністю й засобами. Інклюзія – це, насамперед, уміння бачити бар’єри, які існують у колективі, у школі, у місцевій громаді, які заважають кожній дитині (або кожному учаснику освітнього процесу) брати активну участь у ньому.

На асистента вчителя, який працює в інклюзивній сфері загальноосвітнього навчального закладу покладено обов’язок адаптації змісту та методів навчання, які відповідатимуть потребам та можливостям дитини з особливими освітніми потребами, які матимуть застосування під час корекційних занять та будуть спрямовані на освоєння навчального матеріалу. Асистент вчителя спільно з вчителем повинні забезпечити виконання навчальної програми, допомогти учням з ООП набути знання, уміння та

навички, які будуть їм необхідні для повноцінного життя в класі, школі та суцспільнстві. Асистент вчителя має активно взаємодіяти з вчителем та здійснювати активну допомогу вчителю щодо усунення різноманітних бар’єрів на шляху спілкування вчителя з учнем, а саме канцелярських, технічних та наглядових бар’єрів. Асистент здійснює супровід дитини з особливими освітніми потребами, але він не є людиною яка постійно протягом всього навчального періоду перебуває поряд з учнем. Головне завдання інклузивного навчання – навчити та підготувати дитину до максимальної самостійності та життя у суспільстві (на скільке це буде можливо зважаючи на її психофізичний стан).

Для того щоб навчально-виховного процес був результативний, необхідно враховувати індивідуальні можливості дитини, реалізовувати потенціал дитини враховуючи можливості до навчання та розвиток дитини. Використання сильних сторін дитини може суттєво поліпшити її життя в суспільстві.

Різні аспекти інклузивної освіти досліджували Н. Ашиток, В. Бойко, І. Гевко, С. Єфімова, О. Заярнюк, А. Колупаєва, С. Корнієнко, Л. Міщик, О. Таранченко та ін. Професійно важливі якості загалом та асистента вчителя зокрема розкрито в працях таких науковців, як: Я. Баранець, О. Вознюк, М. Громкова, Н. Кисла, Т. Логвін, Л. Нос, Н. Олександрова, О. Попенко, А. Сирота, О. Смирнова, Б. Турко, В. Шадриков та ін. Однак подальшого дослідження потребують професійно важливі якості асистента вчителя в роботі з дітьми з аутичними розладами.

Мета дослідження – визначити професійно важливі якості асистента вчителя в роботі з дітьми з аутичними розладами та обґрунтувати шляхи їх формування.

Об’єкт дослідження – професійно важливі якості асистента вчителя в роботі з дітьми з аутичними розладами.

Предмет дослідження – формування професійно важливих якостей асистента вчителя в роботі з дітьми з аутичними розладами.

Для реалізації мети дослідження поставлено такі завдання:

- 1) проаналізувати психолого-педагогічну літературу та нормативну базу щодо роботи асистента вчителя в інклузивному класі;
- 2) дослідити професійно важливі якості асистента вчителя в роботі з дітьми з аутичними розладами;
- 3) обґрунтувати шляхи формування професійно важливі якості асистента вчителя в роботі з дітьми з аутичними розладами та розробити тренінг для покращення професійно важливих якостей асистента вчителя.

Методи дослідження. У ході дослідження використано методи аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння – під час опрацювання психолого-педагогічної, методичної, іншої наукової літератури для з'ясування ролі асистента вчителя, його професійних якостей; спостереження за роботою асистента вчителя, опитування, аналіз документів – з метою виявлення професійно важливих якостей асистента вчителя в роботі з дітьми з аутичними розладами та розробки тренінгу для покращення професійно важливих якостей асистента вчителя.

Базою дослідження є школи з інклузивним навчанням міста Одеси: Одеська ЗОШ I–III ступенів № 122, Одеська ЗОШ I–III ступенів № 103, Одеська ЗОШ I–III ступенів № 44, Одеська ЗОШ I–III ступенів № 62, Одеська ЗОШ I–III ступенів № 71, Одеська ЗОШ I–III ступенів № 78, Одеська ЗОШ I–III ступенів № 37, Одеська ЗОШ I–III ступенів № 8, Одеська ЗОШ I–III ступенів № 12. Анкетування проведено з використанням гугл форми.

Апробація. Результати дослідження доповідалися на XXIX Міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 11 листопада 2020 р.).

Структура роботи. Робота складається зі змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг – 46 сторінки.

ВИСНОВКИ

Посада асистента вчителя потребує постійного докладання зусиль у саморозвитку та підвищення професійної компетенції, поглиблюючи власні знання у сфері інклюзивного навчання, розширення педагогічних прийомів та методів, які показуватимуть ефективність у роботі з нормотиповими учнями та особливо будуть ефективними з дітьми з особливими освітніми потребами. Він постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру. Асистент вчителя, як і кожен педагогічний працівник, повинен дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність особистості дитини, захищати її від будь яких форм насильства, не зважаючи на те, фізичне чи психологічне насилля.

На асистента вчителя покладається значна кількість обов'язків, ефективне виконання яких можливе за наявності професійних якостей асистента вчителя.

Професійні якості – це окремі динамічні риси особистості, окремі психічні й психомоторні властивості, а також фізичні якості, які відповідають вимогам певної професії сприяють успішному оволодінню цієї професії.

Обробивши результати опитування, можна зробити висновки, що на формування професійних якостей асистента здійснюють вплив такі фактори: отримана професія, наявність досвіду роботи з дітьми з розладами аутичного спектру, взаємодія асистента з учителем або вчителями, наявні професійні якості. Більшість працюючих асистентів учителів здобули педагогічну освіту, частина має освіту, пов'язану з психологією, невелика кількість осіб має спеціальну освіту, яка безпосередньо пов'язана з роботою в інклюзивній освіті. Також асистенти пройшли підготовку до роботи в інклюзивному класі: 75% відвідали курси, 15% займалися соосвітою, стосовно питання інклюзії та 10% підвищили свої знання відвідавши семінари. Пройшовши певні етапи в

підготовці до роботи асистентом, отримавши знання, асистент вчителя може застосувати професійні знання у своїй діяльності, що несе в собі першочергову необхідність у формуванні професійних якостей. Досвід у роботи з дітьми з РАС має 50% опитаних асистентів вчителів. Про недостатність компетентності у роботі з такими дітьми свідчать проблеми, з якими зіткнулися асистенти у роботі. Саме досвід у роботі з дітьми виявив вплив на формування професійної якості досвідченості спеціаліста. Про сформовану або недостань сформовану комунікативність, можно зробити висновок з того, як встановлено взаємовідносини з вчителем/вчителями. Також на недостатність встановленого взаємозв'зку може здійснювати впли – недостатня компетентність з питання інклюзивної освіти. Таким чином, наявність професіоналізму буде позитивно впливати на формування комунікативних навичок асистента.

Головну роль у формуванні професійних якостей відіграє звичайно сам асистент, але обмін досвідом у роботі, досвід та допомога вчителя також відіграють певну роль. Проаналізавши результати дослідження, можна говорити про те, що більшість асистентів успішно проходять формування професійних навичок. Вони володіють достатньою кількостю якостей, працюють над покращенням якостей, які недостатньо розвинуті або набуття яких асистенти потребують.

Таким чином, формування професійно важливих якостей асистента вчителя у роботі з дітьми з аутичними розладами залежить також від того, якими якостями він володіє як особистість та чи готовий він працювати над покращенням та розвитком певних якостей. Професійні якості є важливою складовою в становленні асистента вчителя як кваліфікованого спеціаліста.

Дослідивши основний набір професійних якостей, якими володіє асистент вчителя та звернувши увагу на проблемні ситуації в їх роботі, розроблено тренінг з формування професійно важливих якостей асистента вчителя у роботі з дітьми з аутичними розладами.